

SAVA

Izhaja vsako soboto ob 5 uri zvečer. Uredništvo in upravnništvo: Kranj št. 170 (Prevčeva hiša). — Naročnina za celo leto K 4.—, za pol leta K 2.—, za četrt leta K 1.—. Za vsa druge države in Ameriko K 5.60.— Posamezne številke po 10 vinarjev. — Vse dopise je naslavljati na uredništvo lista „Sava“ v Kranju. Inerate, naročnino, reklamacije pa na upravništvo „Sava“ v Kranju. — Dopisi naj se blagovolijo frankirati. Brezimi dopisi se ne priobčujejo. Reklamacije so poštnine proste. — **Inserati:** štiristopna petit-vrsta za enkrat 12 vin. za dvakrat 9 vin., za trikrat 6 vin., večji inserati po dogovoru. Inserati v tekstu, poslani in posmrtnice dvojno. Plačujejo se naprej. — Rokopisi se ne vračajo. — Brzjavi: „Sava“, Kranj. Čekovni račun pri c. kr. poštno-hranilničnem uradu št.: 41.775.

Svetovna vojna.

Avstrijsko-srbska vojna.

Uspešna naša ofenziva proti Srbiji.

Naše, v Srbiji se nahajajoče čete so že od 2. oktobra v napadalnem boju. Doslej napreduje naša ofenziva proti sovražniku, ki je razmeščen v močno okopanih, z žičnimi zavorami zaščiteneh postojankah, sicer počasi, a uspešno. Pričeli smo z očiščevanjem bosanskih pokrajin, ki so jih vznemirjale srbske in črnogorske čete, ter četaši. Pri tem smo obkolili kompletan srbski bataljon, ga razorožili in ga vjetega odpeljali. Trditev, ki jo razširjajo Srbi, kakor da bi bili uničili 40. honvedsko divizijo, je nov dokaz živahne srbske fantazije. Ta divizija se nahaja v najboljšem razpoloženju v bojni fronti in se je odlično udeleževala kakor pri Višegradu, tako tudi bojov zadnjega tedna.

Brezuspešen srbski vpad.

Dne 28. septembra je vdrla nekaj sto srbskih četašev pod Zemunom preko Save v naše pokrajine. Ko so dospeli tja manjši oddelki naše vojske, so se četaši zopet umaknili preko Save.

V Srbiji napredujemo nevzdrženo.

Kljub vsem našim odločnim uspehom v Srbiji, poskuša srbsko časopisje znova delati reklamo in razpoloženje z razširjanjem vesti o izmišljenih zmagah in s pretiravanjem četaških vpadov, da bi s tem prikrilo polom vsakega odpora srbske armade. Na vsa neresnična poročila inozemskega časopisja o položaju na balkanskem bojišču, odgovarjamo kratko in jedrnat, da imamo v posesti ne samo vse zavzete pozicije vzhodno od reke Drine, marveč, da tudi nevzdržno pridobivamo na nadaljnjem prostoru.

Črnogorski poraz pri Foči.

Srbske in črnogorske čete, ki so vdrla v vzhodno Bosno, so nas prisilile, da smo detaširali mobilne sile v to ozemlje, ki leži oddaljeno od glavne odločilne točke.

Prva, tamkaj uvedena acija, se je že uspešno zaključila. Dve črnogorski brigadi, spuško, pod poveljstvom generala Vukovića in zetsko pod poveljstvom generala Rajevića, smo po ljutih, dvadnevni bojih popolnoma porazili in ju vrgli na Fočo. Obe brigadi se umikata v paničnem begu preko deželne meje. Ves svoj tren, medtem tudi znatne v Bosni vpljenjene zaloge, sta morali pustiti na bojišču. Pri tej priliki smo našli izmed naših predstraž več padlih, med temi nekega praporščaka, ki so bili na zverski način pohabljeni. — Pri akciji, uvedeni v severnem sektorju, je pol našega bataljona vjelo en kompletan srbski bataljon.

Naš parlamentar v Beogradu.

Ker se je v zadnjem času ponovno dogodilo, da so Srbi obstreljevali naprave našega „Rdečega križa“, je sklenilo naše vrhovno poveljstvo, poslati srbskemu vrhovnemu poveljstvu tozadevni dopis. V to svrhu se je naše vrhovno poveljstvo v smislu mednarodnega vojnega prava poslužilo parlamentarja. Prizor se je odigral tako-le: Dne 23. septembra ob 2. popoldne se je vkrcal stotnik generalnega štaba, Rudolf Kinstl, obdan od 8 vojakov, na savski monitor, na katerem je plapolala velika bela zastava. Monitor je odplul proti Beogradu. S srbske strani je bilo spočetka oddanih par strelcev, za katere pa se monitor ni zanimal. Ko se je ladja približala srbskemu bregu, se je tam postavil oddelček srbske pehote s podpolkovnikom Revičem na čelu. Naši so se izkrcali, ter postavili v red. Oba častnika sta zapovedala svojima oddelkom vojaški pozdrav ter se drug drugemu pri-

klonila. Nato je ogovoril stotnik Kinstl srbskega podpolkovnika tako-le: „Moje najvišje poveljstvo mi je ukazalo, da oddam Vašemu vrhovnemu poveljstvu ta-le dopis. Prosim Vas, gospod podpolkovnik, da ga prevzamete.“ Nato je stotnik salutiral. — Srbski podpolkovnik je odgovoril: „V imenu svojega vrhovnega poveljstva prevzemam dopis Vašega najvišjega poveljstva ter ga brez odloga izročim na pristojnem mestu.“ Podpolkovnik Revič je nato dopis prevzel in shranil. Oba oficirja sta svojim vojakom zopet zapovedala vojaški pozdrav, avstrijski oddelček je napravil obrat ter se zopet vkrcal na monitor, ki je nemoten prispel na zemunski breg.

Avstrijsko-ruska vojna.

Ugoden razvoj naših operacij v Ruski Poljski in Galiciji.

Operacije v Ruski Poljski in v Galiciji ugodno napredujejo. Ramo ob rami se boreč so vrgle nemške in avstro-ogrške čete sovražnika proti Visli.

Nepričakovano prodiranje nemških in avstro-ogrskih čet v Rusko Poljsko je Ruse, kakor se zdi, popolnoma presenetilo. Sicer so pomaknili močne voje iz Galicije proti severu, vendar jih je zavezniška armada pri njihovem poskusu, da bi prekorčili Vislo v smeri Opatow, potisnila preko reke. Naše čete so zavzele ruske utrdbe, ki branijo prehod preko Visle pri Sandomierzu. V Galiciji prodiramo po načrtu. Pri Tarnobrzegu smo odbili napad neke ruske pehotne divizije.

Prodiranje Nemcev in avstro-ogrskih čet, ki priganjajo na obeh straneh Visle Ruse k umikanju, bo sovražnika tudi kmalu prisililo, da se umakne s svojih izpostavljenih pozicij, če jih noče dovesti v veliko nevarnost. Ruska ofenziva, ki je bila strategično končana že z zasedenjem Lvova, se zdaj umika našim vojem. O smeri in prvih ciljih teh naših vojev se mora še molčati. Toda že, da so se te operacije pričele, moramo z zadoščenjem zabeležiti, ker kaže tudi nevtralnimi državam, na katere so mogočno učinkovala brezvestna pretirana poročila o zmagah iz Petrograda, da avstro-ogrška armada ni le ostala sposobna za vojno v najširšem pomenu besede, marveč je ohranila tudi živ ofenzivni duh, ki je najboljša jamstvo za končno zmago.

Ljut boj pri Tecso. — Rusi pri Kracsfulvi poraženi.

Po uradnem poročilu iz Huszta se nahajajo naše čete od 5. oktobra opoldne pri Tecso v ljutem boju z Rusi. Naše čete zavzamejo korak za korakom ruske postojanke. Pri Kracsfalvi se je tudi vršil boj, ki se je končal s popolno našo zmago. Ruse smo deloma uničili, ostale pa smo vzeli. Tu tvori 2000 poljskih legijonarjev našo predno četo.

Rusi v Marmaros-Szigetu.

Odkar so Rusi zasedli Marmaros-Sziget, niso niti poskusili prodreri naprej. Koncentracija naših čet v bližini Hosszumezőja, ki je bila v soboto še v teku, je od nedelje zjutraj že končana. Kadar bodo te čete posegle vmes, bodo tudi ti zadnji in sedaj edini ruski oddelki, ki stoje tostran Karpotov, popolnoma gotovo nemudoma pognani za Karpate nazaj.

Umikanje ruskih čet z Ogrskega. — Naša ofenziva pri Marmaros-Szigetu.

Naše čete so mogle tudi že pri Marmaros-Szigetu začeti z ofenzivo, ki bo, kakor je upati,

Ogrsko v kratkem popolnoma očistila ruskih čet. Hitri beg ali pogin čaka tudi posameznih manjših oddelkov te ruske kolone, ki so se po gorskih potih priplazili v komitat Beszterze Naszod. Zazdaj so zadrževali njihovo prodiranje nekateri v bližini se nahajajoči orožniki. Vojaške čete, ki so potrebne, da onemogočijo ves poskus, so že na potu. Pri vseh vstalih prelazih prodiramo zmagovito čez ogrsko mejo.

Podrobnosti o bojih v Marmaros.

Ko so se v sredo pojavile prve ruske predstraže, smo hoteli Marmaros-Sziget obvestiti. Toda — niti telegraf, niti telefon nista funkcionirala, žica je bila za našim hrbtom odrezana.

Poslali smo jezdeca v Marmaros-Sziget, toda ni prispel na svoje mesto. Ker nismo vedeli kako močen je sovražnik, smo ga skušali z našim, 1200 mož broječimi četami zadržati. Še le pozneje smo zvedeli, da je bila ruska premoč velika.

Naš položaj je bil v toliko ugoden, ker smo se borili v ozkem prelazu, v pozicijah, ki smo jih bili ob cesti in železnici naprej pripravili in ker nas je podpirala artilerija — med tem, ko se Rusom ni posrečilo spraviti svoje topove na primerna mesta. Neizrecno so se trudili, da pridejo s svojimi baterijami na hribe, toda naši topovi so jim ubijali moštvo, konji niso mogli vleči in ruski artileristi so morali končno z nepopisnim naporom in z velikimi izgubami spraviti topove sami na visoko ležeče pozicije.

17 ur smo na ta način zadržali Ruse, ki so utrpeli velike izgube, med tem, ko smo imeli mi le malo mrtvih in ranjenih. Rusi so nas dvakrat z bajoneti naskočili, toda vsakokrat smo jih zavrnili.

Boj se je nadaljeval tudi v sredo ponoči, Rusi niso mogli pridobiti niti predterena. Končno pa smo morali uvideti, da nas je premalo. Med nami so se borili ljudje, ki so bili zadobili že več ran. Naš krepki odpor je sovražnika prepričal, da ima opraviti z jako močnimi četami in zato niti ni poskušal motiti naše umikanje. Skoraj polovica naših je bila ranjena. Morali smo se umakniti tudi radi tega, da obvestimo Marmaros-Sziget.

Iz Visovölgy smo mogli že telefonirati. Dobili smo povelje, da sovražnika še nekaj časa zadržimo. To smo v dobrih pozicijah med Visovölgy in Nagybecska tudi storili ter Ruse 6 ur zadrževali. Medtem smo mogli izprazniti za nami ležeče vasi. V četrtek zvečer smo se umaknili v Marmaros-Sziget; skoraj vsi smo bili ranjeni.

Rusi so se vsled našega odpora le počasi umikali in njihove prednje straže so prispale še le v petek v Marmaros-Sziget.

Podrobnosti iz bojov v Karpatih.

Naša armada je zapustila Marmaros-Sziget. Mestni župan, Anton Szöllösz, je izjavil, da bo vztrajal v mestu. V petek so v Marmaros-Szigetu ves popoldne slišali grmenje topov iz bližnjega Nagy-Bocska. Prvi ruski oddelček se je pojavil v mestu v petek ob 7. zvečer. Bila je to stotnija kozakov. Župan v spremstvu židovskega rabija in 40 meščanov, je šel Rusom nasproti ter prosil poveljujočega častnika, naj s prebivalstvom lepo postopa.

Častnik je odgovoril, naj prebivalstvo ostane mirno v svojih stanovanjih in naj se nič ne boji, ker se nikomur ne bo zgodilo nič zlega, sicer pa se bo ofijalna osvojitve mesta izvršila šele drugi dan, v soboto. Nato so kozaki vkorakali v mesto. Med potoma so streljali v zrak. To je prebivalce tako vznemirilo, da je velika množica ljudi še tisto noč zapustila mesto. Mnogo teh beguncev je dospelo v Pešto.

Ruske čete so bile spodene iz županije Ung in Bereg in se sedaj tamkaj ne nahaja noben ruski vojak. O teh bojih poročajo to-le: Iz Ungvara: Gališki Židje so že pred par dnevi obvestili naše predstraže na gorskem prelazu Uskok, da se Rusi sumljivo gibljejo. O tem se je takoj poročalo poveljniku obmejnih čet, ki so se seveda nemudoma pripravile na primeren sprejem sovražnika. Toda sovražnikov dolgo ni bilo, vsaj na cestah jih ni bilo opaziti. Naenkrat pa so udarili iz gozda. Očividno so našli kaka stranska pota, ali pa so jih vodili kaki izdajalci, no, glavno je, oni so bili tu. Najprvo se je pojavil oddelek kozakov, za njim pa pehota v dolgi koloni. Topov v prvem trenutku ni bilo opaziti. Predstraže so se takoj spoprijele s sovražnikom. Ko je počil prvi strel, so kozaki skočili s konj ter nastopili v vojni črti. Boj predstraž je trajal več ur. Medtem so naši brzojavili po topove. Pripeljal jih je poseben vlak. Ker jih pa ni bilo mogoče ugodno namestiti, smo jih dirigirali v Csontos, kamor so prispeli tudi Rusi. Prišli pa so samo do tu in niti koraka naprej. Naše čete so jih tu obkolile ter jih popolnoma porazile. Kar jih ni padlo, so v divjem begu bežali preko planin.

V županiji Bereg so Rusi vdrlj preko meje na mestu, kjer se dviga milenijski spomenik. V prodiranju so jih zadržavali črnovojniki. Vneli so se krvavi boji pri Also—Bereczku, Felső—Bereczku, Akosu, Polenu in Volocz. Rusov je bilo 12.000 s številnim topništvom in strojnimi puškami. Pri Szolyvu je prišlo do odločilne borbe. Naše čete so izvajevale popolno zmago. Vjeli smo mnogo Rusov in vplenili veliko število strojnih pušk. Ogromne izgube so imeli Rusi, zlasti v bojih pri Akosu in in Polenu. Tu so jih naše čete docela obkolile, da se nemara ni rešil niti en vojak. Sedaj je županija Bereg popolnoma očiščena Rusov.

Nemško-francoska vojna.

Velika bitka na Francoskem.

Da je nemška armada preprečila, da bi Francozi obšli njih desno krilo, so morali Nemci svojo fronto vedno bolj pomakniti proti severu. Oba zaveznika (Francoska in Angleška) sta odgovorila z istim in francoske čete so morale korakati deloma po 40 km na dan. Kljub velikim izgubam se je pa Nemcem posrečilo preprečiti ta poskus obiti njih desno krilo in obdržati isto fronto, kakor zaveznika. V soboto so prešli Nemci v ofenzivo, da se kakor kij zagvozdi v francosko fronto. Dan in noč so strahovito streljali iz topov proti Francozom, katerih vrste so od nemških granat silno trpele, tako da bi se bil Nemcem namen že skoraj posrečil. V ponedeljek so dobili Francozi končno ojačenja ter so mogli s tem da so spravili na bojno polje več brzostrelnih baterij, ustaviti nemški napad. V torek zvečer so Nemci obnovili napad, neki nemški „golob“ je priletel med tem nad malo mesto Albert, ki se je pod granatami tekom deset minut zrušilo.

Oficijozno poročilo „Figara“ pravi, da je pričakovati izida velike bitke šele v štirih ali petih dneh. Če se tudi zdi, da Nemci na nekaterih krajih omagujejo, je treba vendar premisliti, da so hoteli francoski poveljniki svoje čete ohraniti čile.

Boji topov vzhodno od Verduna in v drugih delih Argonskega lesa so v teku. Francozi zažigajo svoja lastna mesta in svoje vasi, ker domnevajo, da se nahajajo tam Nemci. Zmagali bodo v tej velikanski odločilni bitki Nemci. Trenutek odločitve ne more biti več daleč.

Francosi so baje nekoliko napredovali, na levem krilu proti Sommu in na desnem krilu južno od Vevresa.

Drzni čin 26 nemških pionirjev.

Zelo važna predigra za zavzetje zatvornega forta Camps des Romain in za prodiranje proti črti zatvornih fortov Verdun-Toul, je bilo razdejjanje železnice med Verdunom in St. Michielom, po kateri so dobivali Francozi neprestano municijo iz Verduna. Ta drzni čin sta uspešno izvršila dva častnika s 24 pionirji, ki so se splazili skozi sovrážne straže zahodno od reke Maas, preplavali široko reko, prekoračili dolgo in nevarno pot skozi močvirje in preko jarkov, polnih vode med francoskimi stražami in spečimi četami ter končno pogнали železniški nasip v zrak. Razdejali so tudi neko podzemeljsko telefonsko progo med Verdunom in St. Michielom. Vsi, ki so se vrnili, so dobili Železni križ.

Francosko-nemška fronta je podaljšana do Arasa.

Neprestani poskusi Francozov, da bi obkolili naše desno armadno krilo, so bojno fronto raztegnili do točke severno od Arasa. Zapadno od Lilla in zapadno od Lensa, so naše čete zadele na sovražno konjenico. V naših protinapadih preko črte Aras-Albert-Roye, še ni bilo nobene odločilne. Na bojni fronti med rekama Oise in Maaso pri Verdunu in v Alzaciji-Lotaringiji, je položaj neizpremenjen. Tudi izpred Antwerpna nimamo danes poročati ničesar posebnega.

Trije fori pri Antwerpnu zavzeti.

Pred zapadnim armadnim krilom so Nemci odbili ponovne poskuse francoske armade, obkoliti desno krilo. Južno od Roye so vrgli Francoze

iz njihovih pozicij. V Argone prodirajoče čete so izvajevale v napredovanju proti jugu znatne uspehe. Vzhodno od reke Mase so Francozi izvršili iz Toula energične nočne sunke, ki pa so jih Nemci odbili. Sovražnik je imel težke izgube.

Pred Antwerpnom so z naskokom zavzeli fore Vavre, Saint Catharine in reduto Dorpveltdt z vsemi pripadajočimi utrdami. For Vasilhem so obkolili. Na zapadu se nahaja v naših rokah važna točka Termonde.

Pri napadu na Antwerpen, so padli tudi fori Liere, Wölhem in König Hookt ter vse redute, ki leže med temi fori. Na pozicijah ob forih so vplenili 30 topov. Prolom ki so ga izvršili v skrajnem utrdbenem pasu, dopušča nemški armadi, da lahko prične z napadom na notranjo utrdbeno črto in na mesto samo.

Kritičen položaj Antwerpna.

Položaj je skrajno kritičen. Uradno se poroča, da je padla zunanja črta utrd. Razpoloženje v mestu je zelo slabo. Proklamacija, ki je bila danes izdana, poziva prebivalce, naj bodo mirni. Boje se, do bo dotek vode odrezan.

Belgijsko poslaništvo je dobilo sledečo uradno brzojavko iz Antwerpna: Vzhodno od Senne je bila naša obrambna črta prisiljena, umakniti se pred ostrimi napadi nemške artiljerije od reke Nethe, ko se je pet dni močno branila. Naša pozicija na Nehti je zelo močna. Armada se bo branila s skrajno energijo.

Vojna med Belgijo in Nemčijo.

Nemčija ima ogromne pripomočke, da izvede obleganje Antwerpna in drugih velikih trdnjav. Če bo enkrat zunanji pas utrd. v posesti Nemcev tedaj je neverjetno, da se bo zoperstavila notranja črta utrd. Nemški topovi bi mogli potem čez notranjo črto utrd. bombardirati mesto, tako da je komaj verjetno, da bi Belgijci nadaljevali obrambo. Pričakovati je, da se bodo sovražnosti med Belgijo in Nemčijo sploh ustavile, kakor hitro bodo zavzete zunanje utrdbe, ker potem ni nobenega upanja več, da bi se mogli potem v Antwerpnu izkrcati Angleški teritorialni vojaki, strašilo zaveznikov, ne glede na to, da bodo imeli ti šele čez mesece vojno vrednost. Z zavzetjem Antwerpna se bo položaj Nemcev še posebno zboljšal.

Boj med nemškimi križarkami in francosko topničarko.

Nemški križarki „Scharnhorst“ in „Gneiseau“ sta dne 22. septembra naleteli pred Paprete na otoku Tahiti na francosko malo topničarko „Zelee“ ter jo uničile. „Zelee“ je starejša francoska topničarka, ki ima le 650 ton displacementa.

Nemško-ruska vojna.

Nemški uspehi v Rusiji.

Na vzhodnem bojišču je nemška armada ustavila rusko ofenzivo proti vzhodnji Prusiji v guberniji Suwalki. Od včeraj se uspešno napada sovražnika pri Suwalki. V ruski Poljski so nemške čete dne 4. oktobra prepodile rusko gardno strelsko brigado iz utrjenih pozicij med Opatowom in Ostrowicem, vjeli okrog 3000 mož in vplenili več topov in strojnih pušk. Dne 5. oktobra je nemška armada pri Radomu napadla poltretjo rusko konjeniško divizijo in dele ivangorodske glavne rezerve ter jih potisnili proti Ivangorodu.

Popolen poraz Rusov pri Suwalkiju.

Rusi so bili v dvadnevni bojih pri Suwalkiju dne 1. in 2. oktobra popolnoma potolčeni in so izgubili 3000 vjetnikov in 18 topov, med temi eno težko baterijo, mnogo strojnih pušk, vozil in konj.

Varšava.

Vojaški guverner za Varšavo in okolico je dal nabiti naslednji razglas: Zadnji čas so prebivalstvo razburile absurde govore, da bo morda mesto zasedeno od sovražnika. Po naročilu vojne zapovednika naznanjam, da sta Varšava in okolica, kakor doslej, izven vsake nevarnosti od strani sovražnika. Prosim torej prebivalstvo, naj bo mirno in naj se posveča svojim opravkom, kakor v miru.

Potrlost v Petrogradu.

Zmaga generala Hindenburga in poraz Rusov je povzročila v Petrogradu silno depresijo. Velika je tudi žalost, ker sta padla dva ruska generala, s katerima je ruska javnost že zelo računala. Javnost je bila o porazu brez vsakih ovinkov obveščena, sicer se niso navajale podrobnosti, vendar pa je poročilo priznavalo obseg in pomen katastrofe. Od tega trenutka naprej se je vojna navdušenost v Petrogradu sila ohladila, vendar zro z zaupanjem v bodočnost ter še vedno upajo na zmago, boje se le, da ima vojska premalo častnikov.

Nova ruska armada.

Listi prijavljajo vest, ki jo je iz Rima dobil Reuterjev biro in jo je izdal oficijelni Wolffov brzojavni biro v Berlinu, da zbira Rusija v Rigij Vilni, Varšavi in Rovnu novo armado petih milijonov mož, ki bo pod vrhovnim poveljstvom cara, začela z ofenzivo.

Japonska pomoč Rusiji.

Danski v Sibiriji živeči posestnik poroča, da je srečal dne 26. septembra na potu iz Moskve v Memel, v Dünaburgu transporte japonskih čet. Železniško osebje je pripovedovalo, da je dospelo tja do tedaj 160 vlakov po 35 vozov iz Vladivostoka. V celem gre za 150.000 mož.

Ta vest se glasi zelo neverjetno. Ponovno od početka vojne so se pojavile vesti o japonskih transportih skozi Rusijo, pa celo oficijalne japonske osebe so te vesti dementirale ter so dostavile, da Japonska nima nobenega interesa na tem, da bi se aktivno udeležila vojne v Evropi.

* * *

Uspehi nemške križarke „Leipzig“.

Nemški parnik „Marie“ je došel z moštvom parnika „Bancfield“ v Callao. Angleški parnik „Bancfield“ je bila nemška križarka „Leipzig“ potopila. „Bancfield“ je imela s seboj 6000 ton sladkorja za Liverpool. Tovor je vreden 120.000 funtov. Kakor znano, je „Leipzig“ potopila tudi angleško ladjo „Elfinor“ v čilenskih vodah.

Pred izbruhom rusko-turške vojske.

Carigrajski ruski veleposlanik je spravil vse poslaniške arhive v varnost in Rusija je svoje državljane pozvala naj čim preje zapuste turške dežele.

Turška nevtraliteta.

„Ikdam“ izjavlja, da ne dela Turčija za nikogar propagande ter varuje nevtraliteto, vendar pa na način, da more braniti svoje lastne interese. Kar se pa tiče grožnje, da bi mogli Anglija in Francija napasti in zasesti pristanišča na mesta Sirije, tedaj se te ne morejo smatrati za resne, ker se je sedaj izlamski svet probudil iz dolgega spanja in bi bili obe imenovani državi izpostavljeni težkočam, če bi hoteli napasti Turčijo na ta način.

Vstaja v grški Makedoniji.

Tudi v grški Makedoniji se vstaja vedno bolj širi. Tam delujejo predvsem muslimanske čete, ki štejejo 200 mož. — Ena izmed teh čet je razdrila med Ostrovem in Vladovem pri Vodeni tri železniške mostove. Ena bolgarska četa se je pretekli četrtek 8 ur borila s Srbi pri Gevgeliju ter se umaknila v popolnem redu.

Japonski in Angleški napad na Tsingtau odbit.

Pri prvem naskoku na infanterijske obrambne gradnje v Tsingtauu, so bili združeni Japonci in Angleži odbiti z izgubami 2500 mož. Učinek nemških min, topov in strojnih pušk je bil uničevalen. Desno krilo zaveznikov sta uspešno obstreljevali avstro-ogrska križarka „Cesarica Elizabeta“ in nemška topničarka „Jaguar“. Nemške izgube so baje majhne. Japonci pričakujejo pomoči z Japonskega.

Schäffer in Hercigonja obsojena.

Sodišče je obsodilo trgovska akademika, Schäfferja in Hercigonjo, prvega radi poskušenege atentata na hrvatskega bana, drugega radi veleizdaje, na 5, oziroma 8 let težke ječe.

Narodno-gospodarstvo.

Kako in zakaj sejete veliko ozimnega žita.

V vojskinih stiskah je vsled nastalih razmer treba kmetovanje vse drugače urediti, ker vsled pomanjkanja delovnih sil ter vprežne živine, nikakor ne gre tako gospodariti kakor v mirnih časih.

V teh težkih časih smo prisiljeni vsa neobhodno potrebna dela po možnosti skrajšati, pravilno kolobarjenje opustiti in z ozirom na dejstvo, da se bo, rabilo izredno veliko krušnega žita, ki bo imelo prav gotovo visoko ceno, obsejati kolikor mogoče veliko prostora z ozimno pšenico in ržjo. Seveda le do gotove meje, kajti krompir itd. ter krma so pri nas tudi važni pridelki.

Tudi pri manj skrbni pripravi setve si moramo navzlic pomanjkanju delovnih sil in vprežne živine vseeno zagotoviti visoke ali vsaj dobre pridelke, če se ravnamo pri ozimni setvi po naslednjih navodilih.

Sprašena strnišča nam bržkone ne bo mogoče pravočasno zvršiti; zato se bomo morali zadovoljiti z enkratnim oranjem in brazde tega oranja bodo morale za setev zadostovati.

Vožnja, raztresanje in podoravanje gnoja zahtevajo silno veliko dela in časa; zato gnojenje s hlevskim gnojem lahko opustimo, saj bomo ta gnoj lahko pomladi porabili. V takih razmerah kaže one njive, ki jih določimo za ozimino, kakor le hitro mogoče zagnojiti na sirovo brazdo z lahko raztopljivimi umetnimi gnojili. Ta gnojila dajo žitu na slabše pripravljenih tleh takoj dovolj redilnih snovi, da se precej po kaljenju dobro obraste in klubuje neprimlikam zime ter prihodnjo pomlad bogato obrodi.

Ozimini je dati na ha
150 kg kalijeve soli,
300 „ superfosfata in
100 do 150 kg apnenega dušika. (Apnen
dušik se ne sme mešati s superfosfatom
in ga je posebej razsipati po njivi saj 8
dni prej ali pozneje.)

Ozimini, ki pride na deteljišče, se mora dati
 $\frac{1}{5}$ manj gori omenjenih umetnih gnojil; istotako,
če se gnoji s hlevskim gnojem. Apnenega dušika
v zadnjem slučaju zadostuje le polovica.

Sejati je ne pregosto le težko in očiščeno
seme. Kjer je snetjavost doma, je seme razkužiti
z namakanjem v polodstotni raztopini modre ga-
lice kakih 12 ur ter potem toliko posušiti, da se
da sejati.

Pomladi leta 1915 je slabe ozimine, če treba,
okrepiti s ponovnim zagnojenjem z apnenim duši-
kom, in ko prično dobro rasti, je vsa z ozimino
obsejana tla z brananjem prezračiti, kar bo tudi
poleganje žita preprečevalo. „Kmetovalec“.

DNEVNE VESTI.

Veteran umrl. Dne 5. t. m. je umrl na Mali
Rupi po daljšem bolehanju Anton Beton, p. d.
Guzi, tesarski mojster in veteran, v 71. letu svoje
starosti. Umrli se je udeležil kot dragonec odlo-
čilne bitke pri Kraljevem gradu 1. 1866. O tej
bitki je vedel pripovedovati zanimive podrobnosti.
Kot vojak je dalje časa bival v Budapešti, kjer
se je naučil ogrskega jezika. Še v starih letih je
precej gladko govoril ogrski. Kot deček desetih
let je srečno prebolel kolero, ki je tedaj (1854)
na Kranjskem nastopila epidemčno in pobrala
mnogo ljudi. — Pogreb pokojnega Betona se je
prav slovesno vršil na Rupi dne 7. t. m. ob 7. uri
zjutraj. Polnoštevilo se ga je udeležilo Vojaško
veteransko društvo, kateremu je bil umrli dolgo-
letni zvesti član; godba Prostovoljnega reševalnega
gasilnega društva iz Kranja pa je igrala pretre-
sljive žalostinke. Tako lepega pogreba še ni bilo
na prijaznem pokopališču na Rupi. Pokojnik je
zvesto služil cesarja; ko je prišel od vojakov do-
mov, se je lotil tesarske obrti; kot pridnemu in
poštenemu delavcu ni nikdar manjkalo dela. —
Njegov sin je tudi spreten in iskan tesar. Sedaj
nosi puško kot rezervist. Ena njegovih hčera pa
streže kot sestra Filipina od Modrega križa v
obči bolnici na Dunaju na kirurničnem oddelku
dvornega svetnika dr. Hochenegga. — Pokojniku
bodi blag spomin!

Cepljenje koz na gimnaziji v Kranju. Na
cesarja Franca Jožefa gimnaziji v Kranju je za-
dnje dni cepil kože g. c. kr. okr. višji zdravnik dr.
Edvard Šavnik profesorjem, dijakom in privatisti-
njam. Vsega skupaj je izvršil 247 cepljenj.

K nam pribegli Poljaki trpe lakoto in mraz.
Ker so poljske družine morale bežati iz oboro-
ženih krajev deloma tudi k nam in so po nekod
na deželi brez vseh sredstev tako da trpe lakoto
in mraz, (podpisani se je v tem sam prepričal) se
podpisani obrača do slavnega občinstva z nujno
prošnjo, da tem nesrečnežem pomaga. Prosi se
za obleko, obuvala, posteljna pokrivala kakor tudi
za jedila za moške, ženske in otroke. Poljaki si
sami ne morejo pomagati, ker v našem jeziku ne
znajo prositi. Darovi naj se izročijo v Hlebševi hiši
v II. nadstropju ali pa naj se naroči, kam se sme
ponje poslati. Dr. Edvard Globočnik.

Ljudska knjižnica Narodne čitalnice v Kranju
je odprta vsako sredo od $\frac{1}{2}$ 8 do $\frac{1}{2}$ 9 zvečer in
vsako nedeljo od 11. do 12. opoldan. Knjige se iz-
posojujejo članom Čitalnice brezplačno, nečlanom
pa proti pristojbini 60 v. polletno.

**Obravnava proti morilcu Principu in tova-
rišem.** Glavna obravnava proti Gavru Principu in
tovarišem se bo pričela 12. oktobra v Sarajevu.
Predsedoval bo višji sodni svetnik Curinaldi, ob-
tožbo pa bo zastopal državni pravdnik Švara. Vseh
25 obtožencev je obtoženih zaradi zločina veleiz-
daje. Obtoženi so: Gavro Princip, Nedeljko Ča-
brinović, Trifko Grabez, Danilo Ilić, Vaso Čubrilo-
vić, Vvjetko Popović, Ivo Kranjčević, Lazar Gju-
kić, Veljko Čubrilović, Mitar Kerović, Blagoja Ke-
rović, Cvijan Stjepanović, Miško Jovanović, Bran-
ko Zagorac, Marko Perin, Nikola Forkapić, Dragan
Palember, Mica Mičić, Jakob Milović, Obren Mi-
lošević, Ivan Momcinović, Franjo Sadilo in Angel
Sadilo. Edon, ki je muzjiman, je pobegnil. Od ob-
tožencev je 21 Srbov, 4 Hrvati, 9 je dijakov in
sicer so 4 gimnazijci, 3 učiliščniki, 2 trgovska
akademika, 1 je učitelj, 1 časnika, 1 trgovec, 5
je delavcev, ostali so kmetje. 10 jih je manj starih
kakor 20 let, od teh 6 med 16 in 18 let, 9 je
oženjenih, 2 sta vdovca ostali so neoženjeni. Pred-
kaznovani so 4 in sicer eden zaradi težke telesne
poškodbe, eden zaradi hudobnega poškodovanja
tuje lastnine in dva zaradi razžalitve uradne osebe.
Premoženja ima 9 obtožencev, 13 jih ima skupaj
32 otrok. Enemu je porodila njegova žena, ki je
bila tudi zaprta, v zaporu otroka. Obtožnica za-
hteva za vse obtožence, ki so že 20 let stari smrtno
kazen, samo za tri, ki so obtoženi soudeležbe,
zahteva obtožnica ječo. Obravnava bo javna ter
bo trajala najbrže tri tedne.

Darila povodom vojne za podružnico de-
želnega pomožnega društva „Kdenci kriz“ v
Kranju. Nabiralna pola gđč. Marije Rooss v Kranju.
Po K 1 so dali: Andervald Ivan, Ažman, Anprich
Franc, Babič Kristjan, Bedina Franc, Belec Vinko,
Bizjak Ivana, Bradaška Ap. Cof Marija, Cvirn
Franc, Drinovec Alojzij, Drinovec Fani, Drinovec
Franca, Engelman Marija, Exler Franc, Tude Ma-
rija, Gabrič Neža, Gogala Terezija, Grašč Helena,
Jakofčič Marija, Jenko Hermine, Jereb Ana, Ju-
govic Fani, Jugovic Katinka, Kern Ivan, Kolb F.
Köstel Marija, Kovač Albina, Kovačič Em., Krek
Marija, Križaj Tonica, Kunstelj Reza, Kušlan Franc,
Lampe Ivanka, Lampe Jože, Lampe Marija, Majdič
Franc, Marenček A. Matjažič Uršula, Mestnik Ma-
rica, Nadižar Janez, N. N. Pec Tekla, Pečenko A.
Pečnik Tonči, Pečnik Marija, Petkovšek Frančiška,
Pfeifer Marija, Podrekar Marija, Podrekar Mina,
Pongračič Anton, Por Ana, Pregelj Ivana, Prevc
Mari, Pucher M. Rakovec Jera, Rakovec Ivan,
Rakovec Marija, Rozman Frančiška, Ručigaj J.
Rus Ana, Schiffrer Marija, Schwarz Barbara,
Špenko Franc, Sušteršič Marija, Verbič Franc,
Vertovšek Anton, Weinberger Leop. Žebre Marija.
Po K 2 so dali: Anzelc Iv. Babič Pavla, Bratuša
Marija, Grošelj Marija, K. M. Kocmut J. Komatar
Kristina, Kotlovšek Josip, Kruh Rozalija, Kump
Jozefa, Levičnik Mimi, Lukež Terezija, Majdič A.
Majdič Elizabeta, Masten Anica, Molinaro Angela,
N. N. Ovin Frančiška, Petelin A. Pfeifer Antonija,
Pintar M. Prevc Amalija, Prevc Marija, Prevc R.
Pučnik Josipina, Pucher Josip, Rebolj Ignac, Re-
bolj Lovro, R. M. Rodl Franc, Rooss Marija, Seršen
Margareta Simon Franja, Šink Josefa, Šumi Ivana,
Šumi Marija, Tütinger Marija, Valenčič H. Zavr-
šnik Albina. Po K 3 so dali: Hafner Jernej, Je-
koč Uršula, Kogovšek Ivan, Logar Ivanka, Petrič
J. Slabe Franc, Schwarz Hans, Šavnik Marija,
Windischer Karl. Po K 4 sta dala: Gogala A. Sa-
bothy Luka. Po K 5 so dali: Cizel Marija, Deu
Marie Jagodic Ivan, Koblar Anton, Krisper Jose-
fine, Levičnik Alf. Matjažič Leop. Pernič Tranja,
Šavnik Zofija, Theuerschuh Lucija, Wilfan Marija,
Po K 10 sta dala: Jeglič in König. Hranilnica in
posojilnica je dala K 20. Kunstelj Roza K 1:50,
Mohor K 1:40, 3. N. N. K 0:20 in 0:60, Jamnik
Marija K 0:50, Pleško J. K 0:50, Šipec Ivan K 0:50,
Šveglj Marijana K 0:50, Tomažič Ivana K 0:40,
N. N. K 0:30. Skupaj K 282:20.

ZADNJE VESTI.

Uspešna naša ofenziva.

Naša ofenziva je dosegla tudi včeraj semter-
tja med manjšimi spopadi povsodi svoj smoter. —
Glasom poročila nekega generalštabnega častnika,
ki se je v smelem vzletu vrnil iz Przemysla, vodi
bojevita in navdušena posadka obrambo trdnjave
z največjo požrtvovalnostjo, hrabrostjo in preudar-
nostjo. Posadka je v več izpadih potisnila sovražno
bojno fronto nazaj in zajela številne vjetnike. Vsi
ruski napadi so se zlomili s strašnimi izgubami ob
ognju naših utrdb.

V Karpatih se zapadno od gorskega prelaza
Vyszok ne nahaja nobeden sovražnik več. Pri
Marmaros—Szigetu smo porazili sovražnika, ki je
vdril preko meje. Mesto je v pretekli noči zopet
prešlo v našo posest.

Nemški uspehi.

Boji na desnem armadnem krilu v Franciji
še niso dali nobene odločitve. Napadalne sunke
Francozov v Argonih in iz severno-vzhodnje
fronte od Verduna, smo odbili. — Pred Antwerp-
nom je utrdba Brochem v naši posesti. Napad
je prekorčil sektor Nethe in se približuje pasu
notranjih utrdb. Neko angleško brigado in Belgijce
smo med zunanjim in notranjim utrdbenim pasom
vrgli na Antwerpen. Na prostem polju smo vple-
nili 4 težke baterije, 52 poljskih topov in mnogo
strojnih pušk, med njimi tudi angleških. — Ruski

napad v guberniji Suwalki smo odbili. Rusi so
izgubili 2700 vjetnikov in 9 strojnih pušk. — Na
Poljskem smo v manjših uspešnih bojih zapadno
od Ivangoroda vjeli 4800 Rusov.

Poraz Rusov na Ogrskem. — 8000 Rusov mrtvih.

Po uradnih poročilih so naše čete pri Mar-
maros—Szigetu porazile ruske armadne oddelke,
ki so vdrli, ter jih že do Nagy—Bosko zasledo-
vale. Upravne oblasti bodo še tekom današnjega
dne zopet prevzele svoje uradno delovanje. Po-
kopavanje v dvodnevni bojih pri Uszoku padlih
Rusov se nadaljuje. Dozdaj so pokopali 8000
ruskih mrtvecev.

Zmagoviti boji v komitatu Ung.

O zopetni osvojitvi Siankov, ki se je izvršila
dne 5. oktobra, poročajo, da se je pri prepoditvi
sovražnika iz ungvarske županije zelo odlikovala
neka honvedska divizija, ki je že preje prav po-
šteno opravila svoj posel. Sovražnik, ki je v ung-
varski županiji prekorčil mejo, je imel eno koza-
ško divizijo in poldrugo pehotno divizijo z 20
topovi. Honvedska divizija je porazila sovražnika,
ki se je umaknil v smeri proti Samboru. Honved-
ska četa je sovražnika zasledovala.

Zmaga na južnem bojišču.

Akcija, da se Bosno očisti sovražnika, uspe-
napreduje. K uspehom proti črnogorskim četam, o
katerih smo že poročali, se pridružuje sedaj tudi
odločen udarec proti srbskim vojem, ki so brez
boja vdrli preko Višegrada. Njihovo severno ko-
sno vrgli od Srebrnice proti Bajni Bašti in nato
preko Drine. Odvzeli smo ji tren in municijsko
kolono.

Glavno četo, ki je prodrla na Romanjo pla-
nino in ji je poveljeval bivši vojni minister, Miloš
Božanović, smo v dvadnevni ljuti bitki popolnoma
porazili. Ta četa se je samo z brzim begom rešila
zajetja, ki smo ga mi nameravali. Vjeli smo en
bataljon 11. polka 2. poziva in vplenili več brzo-
strelnih topov.

Carina za žito odpravljena.

„Wiener Zeitung“ objavlja naredbo finančnega,
trgovinskega in poljedeljskega ministrstva, ki raz-
veljavlja do nadaljne odredbe carinske predpise
za naslednje predmete 6. tarifskega razreda po-
godbeneg tarifa z dne 30. decembra 1907: tek.
št. 23: pšenica, pira poluzito (Halbfrucht); tek.
št. 24: rž; tek. št. 25: ječmen; 26: oves; 27:
koruza; 27: ajda; 29: proso; 31: fižol, grah, leča;
33: moka in mlevski izdelki iz žita in sočivja. Od-
redba stopi v veljavo takoj.

Zmagovito naše prodiranje.

V nadajnem prodiranju naših čet, smo vče-
raj sovražnika ob cesti v Premysl pri Baryczu,
zapadno od Dynowa, potisnili nazaj in zopet
osvojili Rzeszow. Pri tem smo vplenili več topov.
V kotu Visle in Sane smo bežečim Rusom odvzeli
mnogo vjetnikov in vozil. Opetovane ljute napade
na Premysl čmo sijajno odbili. Sovražnik je imel
več tisoč mrtvih in ranjenih. V zmagovitih bojih
pri Marmaros—Szigetu so tekmovali v hrabrosti
ogrski in vzhodno-gališki črnovojniki ter poljski
legionarji.

Vojna s Portugalsko.

Po informacijah dunajskih diplomatskih kro-
gov so odnošaji med Nemčijo in Portugalsko
skrajno napeti.

Anglija pregovarja portugalsko vlado, da se
odreče nevtralnosti in da se udeleži vojne.

Japonci zasedli nemške Maršalske otoke.

Japonski mornariški oddelek je brez boja
zasedel Jaluid, sedež nemške vlade na Maršalskih
otokih. Angleškim trgovcem je dovoljen svobodni
uvoz. Mornariška uprava izjavlja, da je izkrcanje
moštva na Maršalskih otokih zgolj vojaška akcija.
Japonska ne namerava otoke trajno zasedati.

Lovro Rebolj v Kranju

Glavni trg

20 52—37

Ravnokar mi je došla **velika zaloga storjene obleke**
za moške, kakor tudi za **ženske pelerine**, monteljni
i. t. d. Priporočam vljudno sl. občinstvu zalogo in svojo de-
lavnico na **Glavnem trgu**. Postrežba točna in solidna.

Kokriško predmestje

v lastni hiši **zaloga šivalnih strojev in potrebščin**. Ravno tam
gostilna, kjer točim najboljša vina in pivo ter postrežem
vedno z **dobrimi gorkimi in mrzlimi jedili**.

Imam tudi obrt za nakup in prodajo posestev in zemljišč.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

registrovana zadruga z neomejeno zavezo v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po čistih

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

brez odbitka rentnega
davka.

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega
davka.

Rezervni zaklad
nad K 800.000.

10 52—35

Zobozdravniški in zobotehnični atelje

dr. Edv. Globočnik

okrožni zdravnik in zobozdravnik in

Fr. Holzhaecker

konc. zobotehnik

v Kranju

v Hlebšovi hiši, nasproti rotovža.

Zobozdravniška ordinacijska ura

odslej samo od 9. do 10. ure dopoldne

vsak delavni dan.

Dr. E. Globočnik ni poklican
k vojakom in zdravi še nadalje.

**Spominjajte se
Rdečega križa**

Kupujte ostanke!

**Najstarejša
trgovina**

Ferd. Sajovic

v Kranju

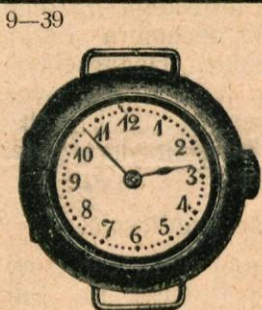
(poprej J. C. Pleiweiss)

priporoča za

jesensko sezijo

svojo bogato zalogo zimskega modnega blaga, sukna za ženske obleke, barhenda za bluže in obleke, zimskih ševijotov, kamgarnov in lodnov, kakor tudi vsega drugega manufakturnega blaga. Volneni robci, pleti, ogrinjalke in pleteni robci najnovejših vzorcev in najboljše kakovosti. Zimske srajce, jopice in hlače za ženske, moške in otroke.

Svilnati robci najnovejših vzorcev.

Najbolje in najceneje se kupi pri trdki

RUDOLF RUS

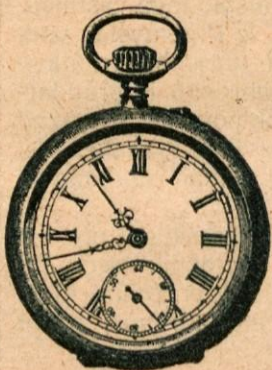
v Kranju (poleg lekarne)

Ustanovljeno leta 1885.

**Prva in največja zaloga
ur, zlatnine in srebrnine.**

Ceniki zastonj in poštnine prosti.

Strogo solidna in poštena postrežba.

Suhe gobe

in druge deželne pridelke v vsaki
množini po najvišjih dnevnih cenah
kupuje

M. RANT, KRANJ

trgovina mešanega blaga in deželnih pridelkov

Trboveljski in češki premog.

Restavracija pri kolodvoru

priporoča dobro kuhinjo, pristna vina. češko
budjejeviško pivo. Lep senčnat vrt.

Kreditno društvo v Kranju

registrovana zadruga z omejeno zavezo

obrestuje hranilne vloge od 1. januarja 1913 naprej po

4³/₄ 0/0

brez odbitka rentnega davka.

Uradne ure so vsak delavnik od 9.—12. dopoldne.